

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars tertia, hoc est:
Tractatio evangeliorum tam dominicalium, quam
festivalium, ad recte se sub variis tentationum generibus
gerendum, disposita**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126133)

1. *Christum excipe.* Nostro enim emolumento advenit, tanquam justus & Salvator, Zach. 9. v. 9. Quidni ipsi gloriam daremus, ut de adventu ejus ex animo lætaremur, sicut captivus lætatur, quando Redemptor ejus appropinquat? Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete, Phil. 4. v. 4. Hic Rex venit justus, nobis id bonum est: bibimus enim quasi aquam, iniquitatem, Job. 15. v. 16. qui verò in eum credit, justus est, Rom. 10. v. 4. Hic Rex venit, ut Salvator: id non minus prodest nobis. In nobis enim non est fortitudo, 2. Chron. 20. v. 12. sed auxilium nostrum à Domino, qui fecit cælum & terram, Psal. 121. v. 2.

2. *Palمام sequere.* Hæc idea Christiani est, qui non deficit in tribulationibus, Eph. 3. v. 13. sed crescit sub mole illâ, in fide, patientiâ, devotione, aliisque præclaris virtutibus, ut & in morte speret, Prov. 14. v. 32. & cum Paulo dicat: Certus sum, quod neque mors neque vita &c. Rom. 8. v. 38. Hanc constantiam sequitur tandem corona, nempe corona vitæ, Apoc. 2. v. 11. Psal. 92. v. 13. 15.

3. *Hosanna cane.* O Domine, da prosperos successus! Psal. 118. v. 25. sicut enim turbæ, quæ præcedebant, & sequebantur, clamabant, dicentes: Hosanna Filio David, benedictus, qui venit in nomine Domini: Ita & nos adhuc hodie Christo Servatori Hosanna accinamus, dicentes: Præcepit Deus tuus fortitudinem tuam, confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, Psal. 68. v. 29. Licet enim Paulus plantet, Apollo riget, tamen omnia irrita sunt, nisi Deus dederit incrementum, 1. Cor. 3. v. 7.

Hæc ita hodierni Evangelii idea, quomodo occasione palmæ, à quâ hodierna dominica denominatur, tractari potuisset.

Nunc ad verba Passionis progredimur, quæ quatuor membris constant, quorum

- I. *Contumeliosaeductio.*
- II. *Secura crucifixio.*
- III. *Beata obdormitio.*
- IV. *Honestasepeliitio.*

J. J.

Exegesis.

Pillarus clamore Pontificum, Seniorum & Scribarum victus, capitis Christum damnaverat, ut in præcedentibus audivimus. Propterea milites cum ipso properant ad locum supplicii, ubi aliâs facinorosi morti tradebantur. Id præfiguratum est per vaccam ruffam. Sicut enim illa extrâ castra educenda & cremanda fuit, Num. 19. v. 1. seqq. Ita & Servator noster extrâ Jerusalem e ductus, ibique extrâ muros interfectus est, ut ostenderet, esse se Salvatorem omnium hominum, Judæorum æque ac Gentilium, 1. Tim. 4. v. 20. & propitiationem, non pro nostris tantum: sed protius mundi peccatis, 1. Joh. 2. v. 2.

Adam Paradiso eiciebatur, cum peccasset, Gen. 3. v. 23. verum per educationem suam Christus, tanquam alter Adam, πολίτευμα cælestis Hierosolymæ nobis vicissim acquisivit, ut lætabundi cum Apostolo dicere possimus: Jam non hospites & advenæ, sed cives sanctorum, & domestici Dei sumus, Eph. 2. v. 19.

Considerabimus verò in contumeliosa hæc Christi educatione,

1. *Vestium mutationem.* Chlamydem enim cocineâ, quæ vulneribus tenaciter inhærebat,

bar, violenter de corpore detrahunt, quo ipso dolores renouantur, & fontes sanguinei, qui obstructi erant, vicissim aperiuntur: contra vero vestimentis ejus eum induunt, quo ab omnibus agnitus majori ignominia & opprobrio afficiatur.

Id quidem in oculis nostris leve videtur. Verum si recte idem perpendimus, in eo Basis fidei & salutis nostræ versatur, quam Dæmon infernalis per hæreticos evertere satagit. Ut enim Eusebius recenset, olim Hæresiarum Basilides non Christum, sed Simonem Cyrenæum ejus loco crucifixum esse, præterdit. Quod idem fere præstigiatorum Machometem in Alcorano suo reliquisse, dicitur.

Verum recte dixit Tertullianus: *Falsa est fides nostra, nisi vere Christus crucifixus, vere mortuus, & vere resuscitatus est.* Hæc mendacia hoc ipso plane enervantur, quod Christus habitu proprio, atque cognoscibili specie ad mortem, traductus est. Hæc res magni momenti est. In uno enim est salus nostra, qui est Jesus, cui omnes Prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes, qui credunt in eum, Act. 10. vers. 43. qui vero alium insequuntur, multiplicarunt molestos labores suos, Psal. 16. v. 4. Non enim est in alio aliquo salus, Act. 4. v. 12.

2. *Ligni bajulationem, ubi notes,*

1. *Durum gravamen.* Sicut enim Adrichonius in Theatro sanctæ terræ recenset, Christum à Prætorio Pilati usque ad locum Crucifixionis mille trecentos passus viginti & unum progredi oportuit. Eniter dolorosum & molestissimum! quod in V. T. per iter Isaaci, ex debita obedientia er-

ga parentem Abrahamum factum, ubi in monte Moria, in Holocaustum mactandus erat, præfiguratum fuit. Tulit enim ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum, Gen. 22. v. 6.

Ita hic piissimus Servator transversalia Crucis, in quibus semetipsum hostiam Deo, in odorem suavitatis oblaturus erat, Eph. 5. v. 2. dorso suo bajulavit, non attento hoc, quod satis oneratus esset, onere iniquitatis domus Israël, quam olim Ezechiel portare cogebatur, Ezech. 4. v. 4. sed & omnium hominum, quam Deus in eum posuerat, Esa. 53. v. 6. Propterea Agnus Dei appellatur, qui portat peccata mundi, Joh. 1. v. 29.

2. *Accidens levamen.* Ubi enim cum Christo exeunt, invenerunt hominem Cyrenæum, nomine Simonem, hunc angariaverunt, ut tolleretur crucem ejus, & ad locum Calvariæ perferret, non ex commiseratione: sed quia verebantur, ne Christus nimium enervatus sub manibus eorum exspiraret, ne inceptam Tragœdiam ad finem perducere possent.

Habes hic

1. *Christianismi picturam.* Simon auditorem significat. Ita Christiani vocem Patris sui audiant oportet, Joh. 10. v. 27. Simon rure rediens, Hierosolymam tendebat: Ita & nos ab agro hujus mundi, desiderio cœlestis Hierosolymæ flagremus. Interea Christus in via minime nobis conicientibus obviat, crucem nobis imponens, & participes tribulationis suæ efficiens, Apoc. 1. v. 9. id omnes expectemus necesse est. Neque enim sub Rege, cruce gravato, deliciarum poterimus, Matth. 16. v. 24. Sir. 2. v. 1. seqq. *Hebr. 13. 13.*

dd 3

2. Hg.

2. *Hominis naturam.* Simon inuitus crucem suscepit, angariaverunt, adeoque vi adegerunt eum ad eam ferendam: Ita crux carni & sanguini nostro peracerba est. Verum aliter fieri nequit. Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te, Tob. 12. v. 13.

Quilibet proinde æquo animo crucem subeat. Est Christi crux, color Christi, insigne Christi, stigmata Christi. Quem huius coloris suppuderet? *Huic Domino servire, regnare est,* ait Basilus. Dat hæreditatem timentibus nomen ejus, Psal. 61. v. 6. Tandem implebitur: Ubi ego sum, illic & minister meus erit, Joh. 12. v. 16.

3. *Crucis mensuram.* Fidelis enim est, nec permittit quempiam tentari supra id, quod potest, 1. Cor. 10. v. 13. Hic Simon Cyrenæus fortuito occurritur Christo crucem ferat: sic adhuc hodie DEUS fideles suos non deseret, sed qui ope & consilio ipsis succurrant, & crucem levent, excitabit, quin & ipse auxilium laturus dabit virtutem lassæ, & his qui non habent fortitudinem, robur multiplicabit, Esa. 40. v. 29. Ideo inquit ad Paulum: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus mea in infirmitate perficitur, 2. Cor. 12. v. 9.

3. *Valedictoriam orationem.* Ubi nota

1. *Impulsum causalem.* Sequebatur autem illum multa turba, inquit Evangelistæ. Sicut adhuc hodie fieri amat, quando facinorosi ad supplicium ducuntur: inter illas & piæ quædam mulieres erant, quæ plangebant & lamentabantur, quod præstantissimo huic Doctore adeo iniqua merces persolveretur.

Piæ hæ mulierculæ erudiunt nos, quo-

modo & ipsi Passionem Christi cum lacrymis meditari debeamus. Gratiam fidei iustorum ne obliviscaris: dedit enim pro te animam suam, dicit Siracides cap. 29. vers. 20. Quod si itaque corporale illud beneficium, quod amicus amico exhibet, oblivioni tradi non decet: quanto magis Christum in memoria habere æquum erit, qui peccatorum nostrorum reatum in se recepit, & quæ non rapuerat, exsolvit, Psal. 69. v. 6. Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, Esa. 53. v. 4. & seqq.

2. *Sonum formalem.* Ubi enim Christus eas plangere & lamentari audivit, conversus ad illas, dixit: Filie Hierusalem, nolite flere super me: sed super vos ipsas flete, & super filios vestros &c. q. d. O vos meæ! non est, quod super passione mea fleatis, non enim fortuito accidit: sed vos peccatis vestris accessistis mihi eam, super illa itaque fleatis oportet. Reminiscimini gravissimam iræ tempestatem, brevi super vos, quin & totam gentem Judaicam adventuram, tantis cum calamitatibus, ut plurimæ Matres optaturæ sint, liberos se non pepererisse neque uberibus suis lactavisse: Quinimo tantæ tum angustie futuræ sunt, ut homines præ consternatione dicturi sint montibus: Cadite super nos & collibus: operite nos. Quod si enim hæc in viridi vitæ ligno faciunt, quid vobis fiet, qui aridi estis, & peccatis vestris ignem infernale dudum promeriti.

Hæc Christi Concio sit tibi stimulus ad poenitentiam. Noli indignari Judæ, qui Jesum prodidit: non Pontificibus, qui falso ipsum accusarunt: non Pilato, qui innocenter eum damnavit: non militibus, qui

qui cruci ipsum affixerunt: sed potius plora peccata tua, quibus Christo dolorem hunc in iniquitatibus tuis præbuidisti, Esa. 43. v. 25.

De Secundo.

Videbimus nunc porto *Secutam Crucifixionem*, quæ describitur

1. *Secundum essentiam*, ubi attende

1. *Locum*, ubi hoc factum, nempe in loco, qui dicitur Golgatha, quod est calvaria locus, quia ibi multa ossa defunctorum, & crania maleficorum, ultimo supplicio affectorum videbantur.

Prisci Adamum hoc loco sepultum autumarunt. Hoc si verum, Christi sanguis in cranium Adami manavit, certissimo indicio, Adami & omnium hominum peccata nunc expiata esse, 1. Cor. 15. 22.

2. *Potum*. Quia enim Salomo dicit: Date siceram perituris, & vinum his, qui amaro sunt animo, Prov. 31. v. 6. & ipsi Christo potum ministrant, sed non haustum frigidæ, multo minus vini: sed acetum felle permixtum, ut non immerito conqueratur Dominus: Quomodo conversa es mihi in Palmities degeneres vitis alienæ, Jer. 2. v. 21. Opprobrium & miseria frangunt cor meum: Dederunt in escam meam fel; & in siti mea potaverunt me acetum, Psal. 69. v. 21, 22.

Optimus Servator olim Israëlitas aqua è petra potaverat, Num. 20. v. 11. Elicuerat Samsoni è maxilla asinia aquas, Jud. 15. v. 19. In nuptiis Cananæis aquam in vinum generolum commutaverat, Joh. 2. 9. sed mortui vicinus ne quidem potu frigidæ frui potest, quo cor languidum reficeret.

Id nostri causa perpeffus est. O quoties fit, ut & nobis è calice felle repleto bibendum, & multa adversa sustinenda sint: hinc Christum calicem hunc dudum gustasse, meminimus, quo fideibus suis acquisivit, ut super mensa sua in Regno suo comedant & saturentur, bibant & inebrientur, lætentur, & præ exultatione cordis jubilent, Esa. 65. v. 13. hæc beata permutatio erit, quam semper desideremus, Dominus enim ad postremum servavit bonum vinum, Joh. 2. v. 10. in cælo novum bibemus, Matth. 26. v. 29. inventuri cum Christo vitam & abundantiam in æternum, Joh. 10. v. 11.

3. *Modum*, quem Evangelistæ expriment

1. *Generatim*, & paucis quidem verbis: Et crucifixerunt eum ibi. Pauca verba, tristissimus actus. Crucifixio enim apud Gentiles quoque pro infami supplicio habita fuit, quo cives Romani aut liberi non affecti fuerunt. Quando igitur hinc Christum crucifixum esse audimus, meminimus nos, nostræ causa factum, qui maledicti fuimus, ratione legis, quam non impleveramus, Deut. 27. v. ult. Christus igitur pro nobis maledictum factum est, quo nos à maledictione legis redimeret, Gal. 3. v. 13. Sicut & Moses serpentem exaltavit in deserto, qui typicè Christum in plenitudine temporis in ara crucis exaltandum referret, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam, Joh. 3. v. 15.

2. *Speciatim*. Crucifixerunt enim cum eo duos latrones, unum à dextris, & alium à sinistris ejus, Jesum autem medium. Et impleta est Scriptura, quæ dicit: Et cum iniquis